

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2019. gada 20. maijā
(OR. en)

**Starpiestāžu lieta:
2018/0127(NLE)**

**7976/2/19
REV 2 (fr,it,lv)**

**EDUC 182
JEUN 46
SOC 255**

PIEZĪME

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsēkretariāts
Saņēmējs:	Pastāvīgo pārstāvju komiteja / Padome
Iepr. dok. Nr.:	6465/19
K-jas dok. Nr.:	9246/18 + ADD 1 - COM(2018) 271 final
Temats:	Priekšlikums – Padomes lēmums par kvalitatīvām pirmsskolas izglītības un aprūpes sistēmām – pieņemšana

Izglītības komiteja ir izskatījusi minēto Padomes ieteikuma priekšlikumu, kuru paredzēts pieņemt Izglītības, jaunatnes, kultūras un sporta padomē 2019. gada 22. un 23. maijā. Par šo teksta redakciju tagad ir vienojušās visas delegācijas.

Tāpēc Pastāvīgo pārstāvju komiteja tiek aicināta nosūtīt tekstu pieņemšanai Padomē un pēc tam publicēšanai *Oficiālajā Vēstnesī*.

Priekšlikums

PADOMES IETEIKUMS

par kvalitatīvām agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes sistēmām

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 165. pantu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu,

tā kā:

- (1) Eiropas sociālo tiesību pīlāra ¹ 11. princips paredz, ka bērniem ir tiesības uz kvalitatīvu agrīno pirmsskolas izglītību un aprūpi par pieņemamu cenu. Tas ir saskaņā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartu ², kurā izglītība atzīta par vienu no tiesībām, ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvenciju par bērna tiesībām un ar Apvienoto Nāciju Organizācijas ilgtspējīgas attīstības mērķi Nr. 4.2, kas paredz, ka līdz 2030. gadam visām meitenēm un zēniem agrīnā pirmsskolas vecumā vajadzētu būt pieejamai kvalitatīvai attīstībai, aprūpei un agrīnai pirmsskolas izglītībai.

¹ Dok. 13129/17.

² OV C 326, 26.10.2012., 391. lpp.

- (2) Eiropas Komisija savā paziņojumā "Eiropas identitātes stiprināšana ar izglītību un kultūru" ³ izklāsta redzējumu par Eiropas izglītības telpu, atzīstot agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes nozīmi stabila pamata nodrošināšanā turpmākām mācībām skolā un visa mūža garumā. Padomes secinājumos par skolu attīstību un izcilu mācīšanu ⁴ un Padomes Ieteikumā par pamatkompetencēm mūžizglītībā ⁵ ir vairākkārt uzsvēta tā izšķirīgā nozīme, kāda agrīnajai pirmsskolas izglītībai un aprūpei var būt visu bērnu mācīšanās, viņu labbūtības un attīstības veicināšanā.
- (3) Gan politikas veidotāji, gan pētnieki atzīst, ka tieši agrīnajā bērnībā ⁶ bērni veido pamatu un spējas mācīties visa mūža garumā. Mācīšanās ir pakāpenisks process; stabila pamata izveide agrīnā bērnībā ir vienlīdz būtisks priekšnoteikums gan augstāka līmeņa kompetenču attīstībai un izglītības panākumiem, gan bērnu veselībai un labbūtībai. Tāpēc agrīno pirmsskolas izglītību un aprūpi jāuzskata par izglītības un apmācības sistēmu pamatu, un tai jābūt izglītības nepārtrauktības neatņemamai sastāvdaļai.
- (4) Dalība agrīnajā pirmsskolas izglītībā un aprūpē nodrošina ieguvumus visiem bērniem un jo īpaši bērniem, kuri ir nelabvēlīgā situācijā. Dalība agrīnajā pirmsskolas izglītībā un aprūpē palīdz novērst prasmju trūkuma agrīnu veidošanos, un tādējādi tā ir būtisks rīks cīņā pret nevienlīdzību un izglītības nepietiekamību. Agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes nodrošināšanai ir jābūt integrēta, uz bērnu tiesībām pamatota politikas pasākumu kopuma sastāvdaļai, lai uzlabotu bērnu izglītības rezultātus un pārrautu paaudžu nabadzības apburto loku. Nodrošināšanas uzlabošana tādējādi palīdz izpildīt apņemšanos, kas pausta Komisijas Ieteikumā "Ieguldījums bērnos: nabadzības apburtā loka pārraušana" ⁷ un Padomes 2013. gada Ieteikumā par efektīviem romu integrācijas pasākumiem dalībvalstīs ⁸.

³ COM(2017) 673 final.

⁴ OV C 421, 8.12.2017., 2. lpp.

⁵ OV C189, 4.6.2018., 1. lpp.

⁶ "Agrīnā bērnība" ir posms no dzimšanas līdz, visbiežāk, 6 gadu vecumam, kas atbilst izglītības līmenim *ISCED* 0.

⁷ OV L 59, 2.3.2013., 5. lpp.

⁸ OV C 378, 24.12.2013., 1. lpp.

- (5) Līdzdalība agrīnā pirmsskolas izglītībā un aprūpē sniedz daudzus ieguvumus⁹ gan atsevišķām personām, gan sabiedrībai kopumā – no augstāka iegūtā izglītības līmeņa un labākiem panākumiem darba tirgū līdz mazākam sociālās un izglītības intervences pasākumu skaitam un vairāk saliedētai un iekļaujošai sabiedrībai. Saskaņā ar pētījuma *PIRLS*¹⁰ un programmas *PISA*¹¹ datiem labāki rezultāti valodās un matemātikā bija tiem bērniem, kuri bija apmeklējuši agrīnās pirmsskolas izglītības iestādes ilgāk nekā gadu. Ir arī noskaidrots, ka dalība kvalitatīvā agrīnā pirmsskolas izglītībā un aprūpē ir nozīmīgs faktors, lai novērstu mācību priekšlaicīgu pārtraukšanu¹².
- (6) Sākot no izglītības un aprūpes pašiem agrīnākajiem posmiem, tām ir būtisks uzdevums nodrošināt, lai tiktu apgūta līdzāspastāvēšana neviendabīgā sabiedrībā. Šie pakalpojumi dažādos veidos var stiprināt sociālo kohēziju un iekļaušanu. Tie var kalpot kā ģimeņu tikšanās vieta. Tie var veicināt bērnu valodu kompetenču attīstību gan valodā, kuru izmanto šā pakalpojuma sniegšanai, gan viņu pirmajā valodā¹³. Ar sociālu un emocionālu mācīšanos agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes pieredze var dot bērniem iespēju attīstīt empātijas spējas, kā arī apgūt zināšanas par savām tiesībām, vienlīdzību, iecietību un daudzveidību.
- (7) Raugoties no ieguldījumu un atdeves aspekta visos izglītības posmos, vislielākā atdeve rodas no ieguldījuma agrīnā pirmsskolas izglītībā, jo īpaši bērniem, kuri ir nelabvēlīgā situācijā¹⁴. Izdevumi par agrīno pirmsskolas izglītību un aprūpi ir savlaicīgi veikts ieguldījums cilvēkkapitālā, un šim ieguldījumam ir liela atdeve.

⁹ *Benefits of early childhood education and care and the conditions for obtaining them* (Agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes ieguvumi un nosacījumi to saņemšanai), Eiropas Izglītības ekonomikas ekspertu tīkla (*EENEE*) ziņojums.

¹⁰ Starptautiskais lasītprasmes novērtēšanas pētījums (*PIRLS*).

¹¹ Starptautiskā skolēnu novērtēšanas programma (*PISA*), ESAO (2016. gads), *Education at a Glance*.

¹² Eiropas Komisijas 2014. gada pētījums par agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes efektīvu izmantošanu priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas novēršanā.

¹³ Pirmā valoda – valodas variants vai varianti, kuri apgūti agrā bērnībā (aptuveni līdz divu vai trīs gadu vecumam) un kuros pirmo reizi apgūta spēja lietot cilvēku valodu. Šis termins ir ieteicamāks nekā "dzimtā valoda", kas bieži nav precīzs, jo pirmā valoda ne vienmēr ir tikai mātes valoda (angļu valodā – *mother tongue*).

¹⁴ *The Economics of Human Development and Social Mobility* (Cilvēces attīstības un sociālās mobilitātes ekonomika). *Annual Reviews of Economics* (Ikgadējais ekonomikas pārskats), 6. sējums, (2014. gads) 689.–733. lpp.

- (8) Turklāt pieejamības, piekļuves iespēju un pieņemamas cenas nodrošināšana attiecībā uz kvalitatīvām bērnu aprūpes iestādēm ir būtisks faktors, kas ļauj sievietēm un arī vīriešiem, kam ir aprūpes pienākumi, piedalīties darba tirgū, kā tas atzīts 2002. gada Eiropadomes sanāsmē Barselonā, Eiropas Dzimumu līdztiesības paktā ¹⁵ un Komisijas 2017. gada 26. aprīlī pieņemtajā paziņojumā par darba un privātās dzīves līdzsvaru ¹⁶. Sieviešu nodarbinātība tieši sekmē mājsaimniecību sociālās un ekonomiskās situācijas uzlabošanos un ekonomikas izaugsmi.
- (9) Līdzekļu ieguldīšana agrīnā pirmsskolas izglītībā un aprūpē ir labs ieguldījums vienīgi tad, ja šie pakalpojumi ir kvalitatīvi, pieejami, cenas ziņā pieņemami un iekļaujoši. Dati liecina, ka ieguvumus nodrošina tikai kvalitatīvi agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes pakalpojumi; nekvalitatīvi pakalpojumi ļoti nelabvēlīgi ietekmē bērnus un sabiedrību kopumā ¹⁷. Politikas pasākumos un reformās ir jādod priekšroka kvalitātes apsvērumiem.
- (10) Kopumā dalībvalstis agrīnā pirmsskolas izglītībā un aprūpē izlieto daudz mazāk līdzekļu nekā pamatizglītībā. Ziņojumā, kurā izvērtēta Barselonas mērķu īstenošana ¹⁸, ir konstatēts, ka pašreiz nodrošinātais vietu skaits agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes pakalpojumu saņemšanai ir nepietiekams un pieprasījums pārsniedz piedāvājumu gandrīz visās valstīs. Ir konstatēts, ka pieejamības, piekļuves un pieņemamas cenas nodrošināšanas trūkums ir viens no galvenajiem šo pakalpojumu izmantošanas šķēršļiem ¹⁹.
- (11) Eiropas Parlaments 2017. gada 14. septembra rezolūcijā par jauno Prasmju programmu Eiropai ²⁰ aicina dalībvalstis uzlabot agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes kvalitāti un paplašināt tai piekļuvi, kā arī novērst to, ka trūkst pietiekamas infrastruktūras, kas piedāvātu kvalitatīvu un pieejamu bērnu aprūpi visām ienākumu grupām, un turklāt apsvērt iespēju ģimenēm, kuras dzīvo nabadzībā un sociālajā atstumtībā, piešķirt bezmaksas piekļuvi.

¹⁵ OV C 155, 25.5.2011., 10. lpp.

¹⁶ COM(2017) 252 final.

¹⁷ *A Review of Research on the Effects of Early Childhood Education and Care on Child Development* (Pārskats par pētījumiem attiecībā uz agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes ietekmi uz bērnu attīstību). CARE projekta ziņojums (2015. gads).

¹⁸ COM(2018) 273 final.

¹⁹ ESAO (2017. gads), *Starting Strong 2017: Key OECD Indicators on Early Childhood Education and Care* (ESAO galvenie rādītāji par agrīno pirmsskolas izglītību un aprūpi); Eurofound (2015. gads), *Early childhood care: Accessibility and quality of service* (Agrīnā pirmsskolas aprūpe: pakalpojumu pieejamība un kvalitāte).

²⁰ P8_TA(2017)0360.

- (12) Agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes pakalpojumiem ir jābūt uz bērnu orientētiem pakalpojumiem; vislabākos mācību rezultātus bērni sasniedz vidē, kurā galvenais faktors ir bērnu līdzdalība un ieinteresētība mācībās. Pedagogi un bērni savā starpā bieži apmainās ar informāciju par mācību organizēšanu, kā arī darbību un mācību priekšmetu izvēli. Pakalpojumiem vajadzētu būt tādiem, kas piedāvā drošu, audzinošu un atbalstošu vidi un nodrošina sociālo, kultūras un fizisko telpu, kurā bērniem būtu plašas iespējas sava potenciāla attīstīšanai. Vislabāk šo pakalpojumu nodrošināšana ir izstrādāta tad, ja tā pamatojas uz pamatpieņēmumu, ka izglītība un aprūpe ir nedalāmas. Tā pamatā vajadzētu būt izpratnei par to, ka bērnība ir vērtība pati par sevi un ka bērni būtu ne tikai jāsagatavo skolai un pieaugušo dzīvei, bet arī jāatbalsta un jānovērtē jau agrā bērnībā.
- (13) Ar valsts, reģionālā vai vietējā līmeņa noteikumiem radītajā apstākļu kopumā ģimenes būtu jāiesaista visos savu bērnu izglītības un aprūpes aspektos. Ģimene ir pirmā un vissvarīgākā vieta, kur bērniem augt un attīstīties, un vecāki un aizbildņi ir atbildīgi par katra bērna labbūtnību, veselību un attīstību. Agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes pakalpojumi ir ideāla iespēja izveidot integrētu pieeju, jo agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes procesā veidojas pirmie personiskie kontakti ar vecākiem. Vecākiem, kuri saskaras ar problēmām, varētu piedāvāt konsultāciju pakalpojumus, kurus tiem sniegtu mājas vizītēs. Lai ģimeņu iesaistīšanās patiešām īstenotos, agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes pakalpojumi būtu jāizstrādā sadarbībā ar ģimenēm, un tiem būtu jāpamatojas uz uzticēšanos un savstarpēju cieņu ²¹.
- (14) Dalība agrīnā pirmsskolas izglītībā un aprūpē var būt efektīvs līdzeklis, lai vienlīdzību izglītības jomā nodrošinātu bērniem, kuri ir nelabvēlīgā situācijā, piemēram, dažiem migrantu vai minoritāšu grupu (piemēram, romu) un bēgļu bērniem, bērniem ar īpašām vajadzībām, tostarp invaliditāti, bērniem, kas ir alternatīvā aprūpē, un ielu bērniem, apcietināto vecāku bērniem, kā arī bērniem mājāsaimniecībās, kas ir īpaši pakļautas nabadzības vai sociālās atstumtības riskam, piemēram, viena vecāka mājāsaimniecībās vai lielās mājāsaimniecībās. Bēgļu bērniem viņu neaizsargātās situācijas dēļ ir vajadzīgs pastiprināts atbalsts. Nabadzība, fiziski un emocionāli negatīvie faktori, traumas un valodas prasmju trūkums var mazināt šo bērnu turpmākās izglītības izredzes un traucēt viņu integrācijai jaunā sabiedrībā. Dalība agrīnā pirmsskolas izglītībā un aprūpē var palīdzēt mazināt šos riska faktoros.

²¹ *A Children in Europe policy paper* (2008. gads), *Young children and their services: developing a European approach* (Mazi bērni un viņiem paredzētie pakalpojumi: Eiropas pieejas izstrāde).

- (15) Iekļaujošas agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes nodrošināšana var sekmēt to, lai tiktu izpildīta dalībvalstu apņemšanās, kas pausta ANO Konvencijā par bērna tiesībām un Konvencijā par personu ar invaliditāti tiesībām, ko parakstījušas visas dalībvalstis.
- (16) Priekšlikums par kvalitātes sistēmas pamatprincipiem ²², kas tika publicēts 2014. gadā, bija Eiropas 25 valstu ekspertu pirmais paziņojums par kvalitāti agrīnā pirmsskolas izglītībā un aprūpē. Paziņojumu pamatā ir šādas piecas dimensijas: piekļuve; personāls; mācību programma; uzraudzība un novērtēšana; un pārvaldība un finansēšana. Kopumā ir publicēti desmit paziņojumi par agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes nodrošināšanas kvalitātes stiprināšanu. Šo dokumentu vairākās valstīs izplatīja vietējās ieinteresētās personas, kas iesaistītas politikas propagandēšanā, pētniecībā un apmācības iniciatīvās. Šajās valstīs kvalitātes sistēmas projekts bija kā spēcīgs izmaiņu katalizators, sekmējot politikas apspriešanas procesus, kas stiprināja esošās reformas iespējas.
- (17) Kvalitātes sistēmas visas piecas dimensijas ir būtiskas, lai garantētu kvalitatīvus pakalpojumus. Jo īpaši agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes speciālistu darbam ir ilgstoša ietekme bērnu dzīvē. Tomēr vairākās valstīs šīs profesijas pievilcīgums un statuss ir diezgan zems ²³.
- (18) Lai izpildītu savus profesionālos uzdevumus bērnu un viņu ģimeņu atbalstīšanā, agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes personālam ir nepieciešamas kompleksas zināšanas, prasmes un kompetences, kā arī dziļa sapratne par bērna attīstību un zināšanas par pirmsskolas izglītības pedagoģiju. Personāla kvalifikācijas celšana ir noteicošs faktors, jo augstāka līmeņa sagatavotība ir pozitīvi savstarpēji saistīta ar labākas kvalitātes pakalpojumu, kvalitatīvāku personāla un bērnu mijiedarbību un tādējādi ar labākiem bērnu attīstības rezultātiem ²⁴.

²² Priekšlikums par agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes kvalitātes sistēmas galvenajiem principiem (2014. gads), Agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes darba grupas ziņojums Eiropas Komisijas pārraudzībā.

²³ Eurofound (2015. gads), *Early childhood care: working conditions, training and quality of services – A systematic review* (Agrīnā pirmsskolas aprūpe: darba apstākļi, apmācība un kvalitāte – sistēmisks pārskats).

²⁴ Eiropas Komisija (2011. gads), *CoRe: Competence Requirements in Early Childhood Education and Care* (Kompetences prasības agrīnajā pirmsskolas izglītībā un aprūpē).

- (19) Daudzi pakalpojumu sniedzēji strādā kopā ar palīgiem, kuru galvenais uzdevums ir atbalstīt pedagogus, strādājot tieši ar bērniem un ģimenēm. Parasti viņu profesionālā kvalifikācija ir zemāka nekā pedagogu kvalifikācija, un vairākās valstīs pedagogu palīgiem nav noteiktu kvalifikācijas prasību. Tāpēc ir jāceļ personāla, tostarp palīgu, kvalifikācijas līmenis ²⁵. Profesionālās izaugsmes turpināšana ir palīgu kompetenču palielināšanas neatņemama sastāvdaļa.
- (20) Kvalitātes sistēma vai līdzvērtīgs dokuments var būt lietderīgs agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes labas pārvaldības elements. Saskaņā ar ekspertu atzinumu un nesen veiktu politikas pārskatu ²⁶ visaptverošāka un konsekventāka pieeja attiecībā uz reformām tiek īstenota valstīs, kuras izstrādā un ievieš kvalitātes sistēmas. Ir svarīgi, lai attiecīgās ieinteresētās personas un speciālisti būtu iesaistīti kvalitātes sistēmas izstrādē un justu līdzatbildību par to.
- (21) Dalībvalstis ir noteikušas kritērijus un mērķus bērnu dalībai agrīnā pirmsskolas izglītībā un aprūpē. Attiecībā uz oficiālās bērnu aprūpes nodrošināšanu Eiropadomes 2002. gada sanāksmē Barselonā noteiktie mērķi ²⁷ paredzēja, ka līdz 2010. gadam piekļuve šādai aprūpei Savienībā būtu jānodrošina vismaz 90 % bērnu no trīs gadiem līdz obligātajam skolas vecumam un vismaz 33 % bērnu, kas jaunāki par 3 gadiem. Šie mērķi tika no jauna apstiprināti Eiropas Dzimumu līdztiesības paktā (2011.–2020. gads). Komisijas ziņojumā par Barselonas mērķiem ir sniegta sīki izstrādāta analīze par virzību uz šo kritēriju izpildi ²⁸. Stratēģiskās sistēmas Eiropas sadarbībai izglītības un apmācības jomā ²⁹ noteiktais kritērijs paredz 95 % bērnu no četriem gadiem līdz pamatzglītības uzsākšanas vecumam piedalīšanos.

²⁵ *Professionalisation of Childcare Assistants in Early Childhood Education and Care (ECEC): Pathways towards Qualification* (Bērnu aprūpes palīgu kvalifikācijas celšana agrīnā pirmsskolas izglītībā un aprūpē (ECEC): kvalifikācijas iegūšanas iespējas), NESET II ziņojums (2016. gads).

²⁶ *The current state of national ECEC quality frameworks, or equivalent strategic policy documents, governing ECEC quality in EU Member States* (Pašreizējā situācija attiecībā uz valstu agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes kvalitātes sistēmām vai līdzvērtīgiem stratēģiskiem politikas dokumentiem, kas piemērojami agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes kvalitātei ES dalībvalstīs), NESET II ziņojums, 4/2017.

²⁷ SN 100/1/02 REV 1.

²⁸ COM(2018) 273 final.

²⁹ OV C 417, 15.12.2015., 17. lpp.

- (22) Agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes pakalpojumu pieejamības uzlabošanā dalībvalstīs pēdējos gados ir panākušas labu vispārējo attīstību. "Izglītības un apmācības 2020" (ET 2020) kritērijs un Barselonas mērķis attiecībā uz bērniem, kas jaunāki par 3 gadiem, ir sasniegts. Barselonas mērķis attiecībā uz bērniem no 3 gadiem līdz obligātajam skolas vecumam vēl nav sasniegts, neskatoties uz attīstību, kas panākta kopš 2011. gada. 2016. gadā šajā vecuma grupā 86,3 % bērnu piedalījās agrīnā pirmsskolas izglītībā un aprūpē. Tomēr šie vidējie rādītāji nesniedz priekšstatu par būtiskām atšķirībām dalībvalstu, reģionu un sociālo grupu starpā ³⁰. Jāveic turpmāki pasākumi, lai nodrošinātu, ka visiem bērniem ir pieejama kvalitatīva agrīnā pirmsskolas izglītība un aprūpe, tiklīdz vecāki to pieprasa. Jo īpaši ir jāveic konkrēti pasākumi, lai kvalitatīva agrīnā pirmsskolas izglītība būtu plašāk pieejama bērniem, kas ir nelabvēlīgā situācijā ³¹.
- (23) Šā ieteikuma mērķis ir izveidot kopīgu izpratni par to, kas ir kvalitāte agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes sistēmā. Tajā ir izklāstīti iespējamie pasākumi, kas valdībām jāapsver, ņemot vērā valsts konkrētos apstākļus. Šis ieteikums attiecas arī uz vecākiem, iestādēm un organizācijām, tostarp sociālajiem partneriem un pilsoniskās sabiedrības organizācijām, kā arī pētniekiem, kuru darbības mērķis ir uzlabot šo jomu.
- (24) Agrīnā pirmsskolas izglītība un aprūpe šā ieteikuma ³² izpratnē būtu jāsaprot kā jebkāda reglamentēta kārtība, kas nodrošina izglītību un aprūpi bērniem no dzimšanas līdz obligātās pamatizglītības uzsākšanas vecumam, neatkarīgi no veida, finansējuma, darba laika vai programmas satura, un tajā ietilpst dienas aprūpe aprūpes centrā un ģimenē; privāta un publiska finansējuma nodrošināšana; pirmsskolas un agrīnās pirmsskolas izglītības nodrošināšana.
- (25) Šajā ieteikumā pilnībā ir ievēroti subsidiaritātes un proporcionālītātes principi,

³⁰ COM(2018) 273 final.

³¹ Eiropas Komisija (2017. gads), Izglītības un apmācības pārskats.

³² ISCED 0.1 un ISCED 0.2.

IESAKA DALĪBVALSTĪM VEIKT ŠĀDUS PASĀKUMUS.

Atbilstoši valstu un Eiropas tiesību aktiem, pieejamiem resursiem, apstākļiem valstīs un ciešā sadarbībā ar visām attiecīgajām ieinteresētajām personām:

1. Uzlabot piekļuvi kvalitatīvām agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes sistēmām saskaņā ar paziņojumiem, kas ietverti šā ieteikuma pielikumā sniegtajā "Agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes kvalitātes sistēmā", un atbilstīgi Eiropas sociālo tiesību pīlāra 11. principam.
2. Vērst darbību uz to, lai nodrošinātu, ka agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes pakalpojumi ir pieejami, cenas ziņā pieņemami un iekļaujoši. Apsveramie jautājumi varētu būt šādi:
 - a) konsekvents atbalsts bērna attīstībai, kuru sāk sniegt iespējami agri, izmantojot agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes pakalpojumus;
 - b) piedāvājuma un ģimeņu pieprasījuma analizēšana, lai agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes pakalpojumu piedāvājumu labāk pielāgotu ģimeņu vajadzībām, ņemot vērā vecāku izvēli;
 - c) to šķēršļu analizēšana un risināšana, ar ko ģimenes varētu saskarties, kad tās piekļūst agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes pakalpojumiem un tos izmanto, piemēram, izmaksas, ar nabadzību saistīti šķēršļi, ģeogrāfiskais novietojums, neelastīgs darba laiks, šķēršļi, kas saistīti ar bērniem ar īpašām vajadzībām paredzētiem neatbilstošiem nosacījumiem, kultūras šķēršļi un valodas barjeras, diskriminācija, kā arī informācijas trūkums;
 - d) kontaktu un sadarbības veidošana ar ģimenēm, jo īpaši ar tām, kas ir neaizsargātas vai atrodas nelabvēlīgā situācijā, nolūkā tās informēt par iespējām un ieguvumiem, ko sniedz dalība agrīnā pirmsskolas izglītībā un aprūpē, un – attiecīgā gadījumā – par pieejamo atbalstu, kā arī nostiprināt uzticēšanos šiem pakalpojumiem un mudināt piedalīties jau agrīnā vecumā;

- e) piekļuves nodrošināšana cenas ziņā pieņemamai un kvalitatīvai agrīnajai pirmsskolas izglītībai un aprūpei visām ģimenēm, kuras vēlas izmantot agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes pakalpojumus, ideālā gadījumā atbilstīgā pārvaldības līmenī strādājot pie tā, lai nodrošinātu tiesības uz kvalitatīvu agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes vietu;
- f) iekļaujošu agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes pakalpojumu nodrošināšana visiem bērniem, ietverot bērnus, kam ir dažāda izcelsme un īpašas izglītības vajadzības, tostarp bērnus ar invaliditāti, nepieļaujot segregāciju, un viņu dalības stimulēšana neatkarīgi no viņu vecāku vai aprūpētāju statusa darba tirgū;
- g) atbalsts visiem bērniem izglītības valodas apgūšanai, vienlaikus arī ņemot vērā viņu pirmo valodu un respektējot to;
- h) preventīvu darbību stiprināšana, grūtību savlaicīga identificēšana un atbilstoši noteikumi bērniem ar īpašām vajadzībām un viņu ģimenēm, iesaistot visus attiecīgos dalībniekus, piemēram, izglītības, sociālo vai veselības pakalpojumu sniedzējus, kā arī vecākus.

3. Atbalstīt agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes personāla, tostarp vadošo darbinieku, kvalifikācijas celšanu. Atkarībā no profesionālās kvalifikācijas un darba apstākļu esošā līmeņa, veicināmi būtu šādi pasākumi:

- a) agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes speciālistu profesijas statusa paaugstināšana, izstrādājot augstus profesionālos standartus, agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes pedagogiem piedāvājot pievilcīgu profesionālo statusu un karjeras izredzes, cenšoties sasniegt labāku dzimumu līdzsvaru un radot iespējas celt kvalifikāciju tiem darbiniekiem, kam ir zema kvalifikācija vai nav kvalifikācijas, kā arī īpašas iespējas kvalificēt palīgus;
- b) sākotnējās izglītības un nepārtrauktas profesionālās attīstības uzlabošana, lai pilnībā ņemtu vērā bērnu labbūtību, mācību un attīstības vajadzības, būtiskas sabiedrības attīstības tendences, dzimumu līdztiesību un bērnu tiesību pilnīgu izpratni;

- c) laika nodrošināšana personālam tādu profesionālu darbību veikšanai kā, piemēram, apsvēršana, plānošana, iesaistīšanās sadarbībā ar vecākiem un sadarbošanās ar citiem speciālistiem un kolēģiem;
- d) tādu personāla kompetenču apgūšanas veicināšana, kas atbilst dažādas izcelsmes bērnu un bērnu, kam ir īpašas izglītības vajadzības, tostarp bērnu ar invaliditāti, individuālajām vajadzībām, personāla sagatavošana darbam ar dažādām grupām.

4. Uzlabot agrīnās bērnības mācību programmu izveidi, lai ņemtu vērā bērnu intereses, veicinātu viņu labbūtību un apmierinātu visu bērnu, tostarp bērnu ar īpašām vajadzībām vai bērnu, kas ir neaizsargāti vai atrodas nelabvēlīgā situācijā, unikālās vajadzības un atraisītu viņu potenciālu. Pieejas, kas sekmē holistisku mācīšanos un bērnu attīstību, varētu veidot šādi pasākumi:

- a) līdzsvara nodrošināšana starp sociāli emocionālo un kognitīvo attīstību, atzīstot spēļu izmantošanas un saiknes ar dabu nozīmību, mūzikas, mākslas un fizisko aktivitāšu nozīmi;
- b) līdzdalības, iniciatīvas, autonomijas, problēmu risināšanas un radošuma veicināšana un pamudinājums mācību procesu vērst uz pamatošanu, izpēti un sadarbību;
- c) empātijas, līdzjūtības, savstarpējās cieņas un informētības sekmēšana attiecībā uz vienlīdzību un dažādību;
- d) agrīnas saskarsmes ar valodu un apguves iespēju piedāvāšana, izmantojot ar spēlēm saistītas aktivitātes; un
- e) tādu piemērotu daudzvalodu agrīnās pirmsskolas programmu apsvēršana – ja tas iespējams –, kurās ņemta vērā arī to bērnu vajadzības, kas runā divās vai vairākās valodās;

- f) norādījumu par vecumam piemērotu digitālo rīku izmantojumu un strauji augošām jaunām tehnoloģijām piedāvāšana pakalpojumu sniedzējiem;
- g) agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes turpmākas integrēšanas veicināšana izglītības nepārtrauktībā un sadarbības starp agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes personālu, sākumskolas personālu, vecākiem un konsultāciju pakalpojumu dienestiem atbalstīšana, lai nodrošinātu bērnu raitu pāreju uz sākumskolu;
- h) tādas izglītības vides veicināšana, kura ir iekļaujoša, demokrātiska un uz līdzdalību vērsta un kurā tiek uzklauts un ņemts vērā visu bērnu viedoklis.

5. Veicināt agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes pakalpojumu pārredzamu un saskaņotu uzraudzību un novērtēšanu attiecīgajos līmeņos, ņemot vērā politikas attīstību un īstenošanu. Efektīvas pieejas varētu veidot šādi pasākumi:

- a) pašnovērtējuma rīku, aptaujas anketu un novērojumu pamatnostādņu izmantošana kvalitātes pārvaldībā sistēmas un pakalpojuma līmenī;
- b) atbilstīgu un vecumam piemērotu metožu izmantošana, lai veicinātu bērnu līdzdalību un ieklausītos viņu viedokļos, bažās un idejās un lai bērnu redzējumu ņemtu vērā novērtējuma procesā;
- c) tādu esošo rīku ieviešana, kas paredzēti, lai uzlabotu iekļautību agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes nodrošināšanā, piemēram, iekļaujošas agrīnās pirmsskolas izglītības mācību vides pašizvērtēšanas rīks, ko izstrādājusi Eiropas Speciālās un iekļaujošās izglītības aģentūra.

6. Tiekties nodrošināt agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes pakalpojumu sniegšanai atbilstīgu finansējumu un tiesisko regulējumu. Apsveramie jautājumi varētu būt šādi:
- a) ieguldījumu agrīnā pirmsskolas izglītībā un aprūpē paplašināšana, koncentrējot uzmanību uz pieejamību, kvalitāti un pieņemamību cenas ziņā, tostarp attiecīgā gadījumā izmantojot Eiropas strukturālo un investīciju fondu piedāvātās finansēšanas iespējas;
 - b) piemērotu valsts un reģionālo kvalitātes sistēmu izveidošana un uzturēšana;
 - c) labākas sadarbības starp dienestiem veicināšana vai ģimenēm un bērniem paredzētu pakalpojumu turpmākas integrācijas veicināšana, integrējot tos galvenokārt ar sociālās un veselības aprūpes pakalpojumiem, kā arī skolās valsts, reģionālā un vietējā līmenī;
 - d) stabilas bērnu aizsardzības/drošības politikas iekļaušana agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes sistēmā, lai palīdzētu aizsargāt bērnus pret visu veidu vardarbību;
 - e) tādas sistēmas izveide, kuras mērķis ir panākt:
 - 1) tādu stabilu kultūru, kas vērsta un dialogu un izvērtēšanu un kas veicina nepārtrauktu attīstības un mācīšanās procesu, kurā iesaistīti visu līmeņu dalībnieki;
 - 2) kvalitatīvu agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes infrastruktūru un pienācīgu ģeogrāfisko izplatību saistībā ar bērnu dzīves vidi.
7. Ziņot, izmantojot esošās sistēmas un rīkus, par pieredzi un progresu saistībā ar agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes sistēmu pieejamību un kvalitāti.

ATZINĪGI VĒRTĒ KOMISIJAS NODOMU:

8. Sekmēt pieredzes un labas prakses apmaiņu starp dalībvalstīm saistībā ar stratēģisko sistēmu sadarbībai izglītības un apmācības jomā un tās pēctecīgām shēmām, kā arī Sociālās aizsardzības komitejā.
9. Pamatojoties uz pieprasījumu, atbalstīt dalībvalstu sadarbību, organizējot savstarpēju mācīšanos un savstarpējas konsultācijas.
10. Atbalstīt sadarbību ar ESAO Agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes tīklu nolūkā veicināt rezultātu izplatīšanu un nepieļaut dublēšanos.
11. Atbalstīt kvalitatīvu iekļaujošas agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes pakalpojumu attīstību, darot pieejamu Savienības finansējumu, jo īpaši saskaņā ar *Erasmus+* programmu un – attiecīgā gadījumā – Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem, tostarp *Interreg*, neskarot sarunas par nākamo daudzgadu finanšu shēmu.
12. Pēc apspriešanās ar dalībvalstīm ierosināt atjauninātu Eiropas kritēriju vai mērķi par agrīno pirmsskolas izglītību un aprūpi, kas paredzētu pakalpojumu nodrošināšanu saskaņā ar pārskatīto *ET 2020* kritēriju un Barselonas mērķiem. Šo priekšlikumu kritērijam kopā ar citiem ierosinātajiem Eiropas izglītības un apmācības kritērijiem būtu jāapspriež Padomei, kurai par tiem būtu arī jālemj saistībā ar izglītības un apmācības jaunās stratēģiskās sistēmas laikposmam pēc 2020. gada izveidi.
13. Ziņot Padomei par ieteikuma turpmāko pasākumu izpildi saskaņā ar spēkā esošo sistēmu un rīku ziņošanas kārtību.

Briselē,

Padomes vārdā

Priekšsēdētājs

Bērniem ir tiesības uz kvalitatīvu agrīno pirmsskolas izglītību un aprūpi par pieņemamu cenu.

Eiropas sociālo tiesību pīlārs

Mācīšanās un izglītība sākas no dzimšanas, un agrīnai bērnībai ir visbūtiskākā nozīme bērnu dzīvē, jo šajā posmā tiek veidoti pamati viņu attīstībai visa mūža garumā. Šajā kvalitātes sistēmā attiecībā uz kvalitatīvām agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes sistēmām ir sniegti galvenie principi un izklāstīta Eiropas pieeja, pamatojoties uz ES dalībvalstu labu praksi un mūsdienīgiem pētījumiem. Tajā ietverti desmit kvalitātes paziņojumi, kas ir strukturēti atbilstīgi šādām piecām plašākām kvalitātes jomām: piekļuve, personāls, mācību programma, uzraudzība un novērtēšana, kā arī pārvaldība un finansējums. Šajos desmit kvalitātes paziņojumos ir aprakstītas kvalitatīvu pakalpojumu galvenās iezīmes, kas konstatētas praksē. Kvalitātes sistēma ir pārvaldības rīks, kura mērķis ir sniegt orientāciju agrīnās pirmsskolas izglītības sistēmu izstrādei un saglabāšanai.

Galvenais sistēmas mērķis ir aprakstīt sistēmu, kas var sniegt visiem bērniem kvalitatīvu agrīnās pirmsskolas izglītību un aprūpi, un tās izstrādi; tās pamatā ir ņemti vērā šādi principi:

- kvalitatīviem pakalpojumiem ir būtiska nozīme bērnu attīstības un mācīšanās veicināšanā un, raugoties ilgtermiņā, – bērnu izglītības izredžu uzlabošanā;
- šajos pakalpojumos būtiska ir vecāku kā partneru līdzdalība – ģimene ir vissvarīgākā vieta, kur bērniem augt un attīstīties, un vecāki (un aizbildņi) ir atbildīgi par katra bērna labbūtnību, veselību un attīstību;
- agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes pakalpojumiem ir jābūt uz bērnu orientētiem pakalpojumiem – tādiem, kas aktīvi iesaista bērnus un ņem vērā bērnu viedokli.

ES AGRĪNĀS PIRMSSKOLAS IZGLĪTĪBAS UN APRŪPES KVALITĀTES SISTĒMA

Visiem bērniem nodrošināta **PIEKĻUVE** agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes pakalpojumiem veicina bērnu veselīgu attīstību un panākumus izglītībā, palīdz samazināt sociālo nevienlīdzību un mazina kompetenču atšķirības dažādos sociāli ekonomiskos apstākļos dzīvojošiem bērniem.

Vienlīdzīga piekļuve ir arī būtiska, lai vecākiem, jo īpaši sievietēm, nodrošinātu iespēju (atkārtoti) integrēties darba tirgū.

Kvalitātes paņēmieni

1. Pakalpojumu nodrošināšana, kas ir pieejama un cenas ziņā pieņemama visām ģimenēm un to bērniem.

Vispārējās likumīgās tiesības attiecībā uz agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes pakalpojumiem nodrošina stabilu pamatu tam, lai šie pakalpojumi tiktu nodrošināti visiem bērniem. Iedzīvotāju uzskaites dati un vecāku aptaujas par pieprasījumu pēc agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes vietām var veidot pamatu turpmāko vajadzību aplēsēm un kapacitātes pielāgošanai.

Pakalpojumu nodrošināšanas procesā ir iespējams veikt pasākumus, lai novērstu šķēršļus, kas varētu traucēt ģimeņu un bērnu līdzdalībai. Šādi pasākumi var ietvert agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes maksu pielāgošanu, lai sniegtu piekļuves iespējas arī zemu ienākumu mājsaimniecībām. Turklāt fakti liecina, ka darba laika un citu darba kārtības elementu elastība var dot iespēju piedalīties jo īpaši strādājošo māšu bērniem, vientuļo vecāku ģimenēm un minoritāšu vai nelabvēlīgā situācijā esošu grupu bērniem.

Nelabvēlīgā situācijā esošu sabiedrības grupām piekļuvi var paplašināt tāda nodrošināšana, kurā pakalpojumi tiek vienlīdzīgi izplatīti pilsētu un lauku teritorijās, pārtikušos un nabadzīgos rajonos un reģionos. Ir saņemti ziņojumi, ka rajonos, kuros dzīvo nabadzīgas ģimenes, minoritāšu vai migrantu, vai bēgļu ģimenes, vienlīdzību un sociālo iekļaušanu visbūtiskāk sekmē kvalitatīvu pakalpojumu pieejamība un to pieņemamība cenas ziņā.

2. Pakalpojumu nodrošināšana, kas sekmē līdzdalību, stiprina sociālo iekļaušanu un ietver daudzveidību.

Agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes iestādes var aktīvi sekmēt līdzdalību, iesaistot lēmumu pieņemšanas procesā vecākus, ģimenes un aprūpētājus (piemēram, vecāku komitejās). Saziņas veidošana par mērķtiecīgām iniciatīvām ar ģimenēm, jo īpaši ar vientuļajiem vecākiem un nelabvēlīgā situācijā esošām ģimenēm vai minoritāšu vai migrantu grupu ģimenēm, dod tām iespēju paust savas vajadzības un dod iespēju pakalpojumu sniedzējiem ievērot šīs vajadzības, piemērojot pakalpojumu nodrošināšanu vietējās sabiedrības prasībām.

Var sekmēt sociāli atstumtu grupu, migrantu vai minoritāšu grupu izcelsmes darbinieku pieņemšanu darbā, jo ir pierādījies, ka sabiedrības dažādības atspoguļošana agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes iestāžu personāla sastāvā ir priekšrocība.

Radot bērniem labvēlīgu vidi, kurā pozitīvi izturas pret viņu valodu, kultūru un izcelsmi, tiek veicināta viņu piederības sajūtas veidošanās. Turklāt atbilstīga nepārtraukta profesionālā izaugsme sniedz personālam nepieciešamo sagatavotību, lai atzinīgi vērtētu un atbalstītu bērnus, kuri runā divās valodās.

Agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes iestādes var izstrādāt ģimenēm labāko praksi, lai nodrošinātu raitu pāreju no mājas vides uz iestādi, kā arī, organizējot īpašas iniciatīvas, veicināt vecāku plaša līmeņa līdzdalību.

PERSONĀLS ir visnozīmīgākais faktors attiecībā uz bērnu labbūtību, mācīšanās un attīstības rezultātiem. Tāpēc personāla darba apstākļus un profesionālo izaugsmi uzskata par būtiskām kvalitāti veidojošām sastāvdaļām.

Kvalitātes paņējumumi:

3. Augsti kvalificēts personāls, kura sākotnējā un pastāvīgā apmācība ļauj tam pildīt savus profesionālos uzdevumus.

Efektīvās agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes sistēmās tiek izvērtēta personāla profesionālā statusa paaugstināšana, kas ir plaši atzīts par vienu no svarīgākajiem kvalitātes faktoriem, paaugstinot kvalifikācijas līmeņus, piedāvājot pievilcīgu nodarbinātības statusu un elastīgas karjeras izredzes, un alternatīvas iespējas palīgiem. Šo procesu var veicināt, papildus palīgu personālam piesaistot pedagoģisko personālu, ko veido augsti kvalificēti speciālisti, kuriem ir pilna profesionālā kvalifikācija agrīnās pirmsskolas izglītības specialitātē.

Mūsdienīgas sākotnējās izglītības programmas tiek izstrādātas sadarbībā ar praktiķiem, un tās nodrošina labu līdzsvaru starp teoriju un praksi. Vērtīgi ir arī tas, ja izglītības programmas sagatavo personālu kopīga darba veikšanai un izvērtēšanas kompetenču uzlabošanai. Šādām programmām ieguvumus var sniegt apmācības personāls, kas strādā ar valodas un kultūras ziņā dažādām grupām no minoritāšu, migrantu ģimenēm un ģimenēm ar zemiem ienākumiem.

Bērnu attīstību un mācīšanos aktīvāk var sekmēt personāls, kam ir nepieciešamā sagatavotība, lai sekotu līdz mazu bērnu attīstības vajadzībām, interesēm un potenciālam un spētu konstatēt iespējamās attīstības un mācīšanās problēmas. Regulāras, pielāgotas un nepārtrauktas profesionālās izaugsmes iespējas nodrošina ieguvumus visiem darbiniekiem, tajā skaitā speciālistu palīgiem un palīgdarbiniekiem.

Attiecībā uz nepieciešamiem bērnu attīstības un psiholoģijas elementiem personāla kompetencēs vajadzētu ietvert – saskaņā ar dažādām apmācības struktūrām dalībvalstīs – zināšanas par bērnu aizsardzības sistēmām un bērnu tiesībām plašākā nozīmē.

4. Atbalstoši darba apstākļi, ietverot profesionālu vadību, kas rada iespējas vērošanai, izvērtēšanai, plānošanai, darbam komandā un sadarbībai ar vecākiem.

Ar agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes sistēmām, kas ir vērstas uz darba apstākļu uzlabošanu, ietverot atbilstīgākus algu līmeņus, var panākt, ka darbs agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes jomā kļūst par pievilcīgāku iespēju augstāk kvalificētiem darbiniekiem, kuri meklē pienācīgas karjeras iespējas.

Tā kā jaunākiem bērniem ir jāvelta vairāk uzmanības un aprūpes, pieaugušo un bērnu skaita attiecības koeficienti un grupu lielumi ir vislabāk piemēroti, ja tos izstrādā saskaņā ar grupas bērnu vecumu un tās sastāvu.

Profesionālām mācību kopienām, kas darbojas iestādēs un starp iestādēm, ir bijusi pozitīva ietekme, piešķirot laiku un vietu personāla koleģiālo pasākumu un kopīga darba organizēšanai.

Ievadot darbā nesen pieņemtus darbiniekus, mentorēšanas un uzraudzības piedāvāšana var sekmēt viņu spēju ātri sākt pildīt savus profesionālos uzdevumus.

MĀCĪBU PROGRAMMA ir spēcīgs rīks bērnu labbūtības, attīstības un mācīšanās uzlabošanai. Plašs pedagoģiskais satvars nosaka bērnu attīstības un mācīšanās ilgtspējas principus, izmantojot izglītības un aprūpes praksi, kas atbilst bērnu interesēm, vajadzībām un iespējām.

Kvalitātes paziņojumi:

5. Mācību programma, kuras pamatā ir pedagoģijas mērķi, vērtības un pieejas, kas ļauj bērniem pilnībā īstenot savu potenciālu, un kurā tiek risināti bērnu sociālās, emocionālās, kognitīvās, fiziskās attīstības un viņu labbūtības jautājumi.

Pedagoģiskās pieejas, kas orientētas uz bērnu, var labāk stiprināt bērnu kopējo attīstību, atbalstīt viņu mācību stratēģijas un veicināt viņu kognitīvo un nekognitīvo attīstību, sistemātiskāk izmantojot uz pieredzi pamatotu mācīšanos, spēles un sociālo mijiedarbību.

Ir pārlicecinoši pierādījumi tam, ka precīzi formulēta mācību programma ir vērtība, jo tā var sniegt saskaņotu sistēmu attiecībā uz aprūpi, izglītību un socializāciju kā agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes nodrošināšanas neatņemamām sastāvdaļām. Ideālā gadījumā šāda sistēma nosaka pedagoģijas mērķus, kas ļauj pedagogiem personalizēt savu pieeju atbilstoši bērnu individuālajām vajadzībām, un tā var sniegt pamatnostādnes kvalitatīvas mācību vides izveidei. Tajā tiek pienācīgi apsvērta grāmatu un citu drukāto materiālu pieejamības nodrošināšana, lai palīdzētu attīstīt bērnu rakstpratību.

Veicinot dažādību, vienlīdzību un valodas izpratni, efektīva mācību programmas sistēma sekmē migrantu un bēgļu integrāciju. Tā var atbalstīt gan dzimtās valodas, gan izglītības valodas apguvi.

6. Mācību programma, kas paredz personāla sadarbošanos ar bērniem, kolēģiem un vecākiem, kā arī savas prakses izvērtēšanu.

Mācību programma var palīdzēt labāk iesaistīt vecākus, ieinteresētās personas un personālu un nodrošināt, lai tā labāk atbilstu bērnu vajadzībām, interesēm un iespējām.

Mācību programmā var noteikt uzdevumus un procesus, kas personālam jāīsteno, lai regulāri sadarbotos ar vecākiem, kā arī ar kolēģiem citās bērnu pakalpojumu iestādēs (ietverot veselības, sociālās aprūpes un izglītības nozares).

Iespēju robežās mācību programma var sniegt agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes personālam pamatnostādnes par saziņas veidošanu ar skolas personālu saistībā ar bērnu pāreju uz sākumskolas un/vai pirmsskolas iestādēm.

UZRAUDZĪBA UN NOVĒRTĒŠANA sekmē kvalitāti. Konstatējot stiprās puses un trūkumus, uzraudzības un novērtēšanas procesi var būt nozīmīgi faktori, kas sekmē agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes sistēmu kvalitātes uzlabošanu. Šie procesi var nodrošināt atbalstu ieinteresētajām personām un politikas veidotājiem tādu iniciatīvu uzsākšanā, kas atbilst bērnu, vecāku un vietējās sabiedrības interesēm.

Kvalitātes paņēmumi:

7. Uzraudzība un novērtēšana attiecīgā vietējā, reģionālā un/vai valsts līmenī nodrošina informāciju, lai sekmētu pastāvīgu politikas un prakses kvalitātes uzlabošanu.

Pārredzama informācija par pakalpojumu un personālu vai par mācību programmas īstenošanu atbilstīgā, proti, valsts, reģionālā un vietējā līmenī, var palīdzēt uzlabot kvalitāti.

Regulāra atgriezeniskās informācijas sniegšana var atvieglot politikas izvērtēšanas procesu, tostarp, ļaujot analizēt publisko līdzekļu izmantošanu, kā arī to, kādi pasākumi ir efektīvi un – kādā kontekstā.

Lai noteiktu personāla mācību vajadzības un pieņemtu pareizos lēmumus par vislabāko pakalpojuma kvalitātes un profesionālās attīstības uzlabošanas veidu, ir lietderīgi, ja agrīnās pirmsskolas izglītības vadītāji savlaicīgi apkopo attiecīgos datus.

8. Uzraudzība un novērtēšana, kas atbilst bērna interesēm.

Lai aizsargātu bērnu tiesības, agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes sistēmā būtu jāiekļauj stabila bērnu aizsardzības / bērnu drošības politika nolūkā palīdzēt aizsargāt bērnus pret visu veidu vardarbību. Efektīva bērnu aizsardzības politika aptver šādas četras plašas jomas: 1) politika, 2) iedzīvotāji, 3) procedūras un 4) pārskatatbildība. Plašāka informācija par šīm jomām ir atrodamā publikācijā "Bērnu drošības standarti un veidi, kā tos īstenot", ko izdevis organizāciju tīkls *Keeping Children Safe*.

Uzraudzības un novērtēšanas procesi var sekmēt visu iesaistīto personu aktīvu iesaistīšanos un sadarbību. Ikviens, kas ir saistīts ar kvalitātes attīstību, var veicināt uzraudzības un novērtēšanas pasākumus un saņemt ieguvumus no tiem.

Pieejamie fakti liecina, ka dažādu uzraudzības metožu apvienojums (piemēram, novērojumu veikšana, dokumentēšana, bērnu kompetenču un mācīšanās aprakstoša izvērtēšana) var nodrošināt lietderīgu informāciju un sniegt pārskatu par bērnu pieredzi un attīstību, kā arī sekmēt vienmērīgu pāreju uz sākumskolu.

Var izveidot uzraudzības rīkus un vērtēšanas procedūras ar ieinteresēto pušu iesaisti, lai dotu bērniem iespēju tikt uzklausi un skaidri formulēt savu izglītības un aprūpes iestādē gūto mācību un socializācijas pieredzi.

PĀRVALDĪBA UN FINANSĒŠANA ir izšķiroši faktori, lai dotu iespēju īstenot agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes nodrošināšanai izvirzītos mērķus attiecībā uz bērnu personīgo izaugsmi un mācīšanos, kā arī uz izglītības sasniegumu atšķirību mazināšanu un sociālās kohēzijas sekmēšanu. Kvalitatīvi nodrošina visaptveroša un saskaņota publiskā politika, kas veido agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes saikni ar citiem pakalpojumiem, kuri attiecas uz mazu bērnu un viņu ģimeņu labklājību.

Kvalitātes paņēmumi:

9. Ieinteresētajām personām ir skaidra un kopīga izpratne par saviem uzdevumiem un atbildību, un šīs personas apzinās, ka tām ir paredzēts sadarboties ar partnerorganizācijām.

Agrīno pirmsskolas izglītību un aprūpi sekmē cieša sadarbība starp visiem pakalpojumu sniedzējiem, kas strādā bērnu labā, tajā skaitā sociālo un veselības pakalpojumu sniedzējiem, skolām un vietējām ieinteresētajām personām. Šādas starpaģentūru apvienības ir izrādījušās efektīvākas, ja tās tiek regulētas saskaņotā politikas sistēmā, kas var proaktīvi veicināt sadarbību un ilgtermiņa ieguldījumus vietējā sabiedrībā.

Ieinteresēto personu iesaiste ir atzīta par būtisku faktoru agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes nodrošināšanās izveidē un īstenošanā.

To pakalpojumu sniedzēju integrācija vai koordinācija, kas ir atbildīgi par dažādiem noteikumiem agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes jomā, var pozitīvi ietekmēt sistēmas kvalitāti.

10. Tiesību akti, noteikumi un/vai finansējums sekmē attīstību virzībā uz vispārējām tiesībām uz kvalitatīvu un cenas ziņā pieņemamu agrīno pirmsskolas izglītību un aprūpi, un par šo attīstību tiek regulāri ziņots attiecīgajām ieinteresētajām personām.

Kvalitātes uzlabošanu, nodrošinot pakalpojumus visiem bērniem, varētu panākt labāk, ja pakāpeniski tiktu stiprinātas vispārējas likumīgās tiesības. Tas iever arī dalības agrīnā pirmsskolas izglītībā un aprūpē veicināšanu, sākot no agrīna vecuma. Varētu būt lietderīgi izvērtēt to, vai agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes pakalpojumi, kas pamatojas uz tirgus principiem, attiecībā uz nelabvēlīgā situācijā esošiem bērniem rada priekšnoteikumus nevienlīdzīgai piekļuvei vai zemākai kvalitātei, un, ja nepieciešams, izstrādāt plānus, kā to novērst.

Cieša saikne ar politikas virzieniem darba, veselības un sociālajā jomā nepārprotami būtu vērtība, jo tā var veicināt lietderīgāku līdzekļu pārdali, novirzot papildu finansējumu nelabvēlīgā situācijā esošām grupām un rajoniem.

